

BROEDERS!

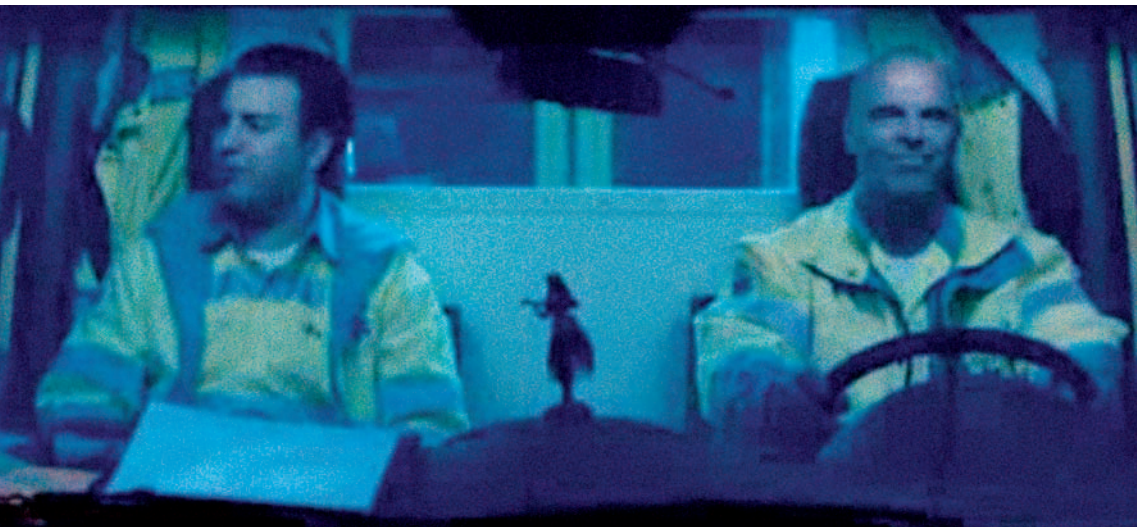
LESPAKKET OVER GEWELD TEGEN PUBLIEKE DIENSTVERLENERS

Landelijke Stichting Tegen Zinloos Geweld
April 2012

BROEDERS!

Lespakket over geweld tegen hulpverleners bij de film Broeders!

1 Inleiding

Het lijkt wel of het steeds vaker voorkomt: agressie en geweld tegen ambulancepersoneel, conducteurs, buschauffeurs of andere personen met een publieke functie. Steeds vaker gaan ook geluiden op dat het zo niet langer kan. De overheid heeft maatregelen getroffen om agressie en geweld tegen publieke hulpverleners tegen te gaan met het programma Veilige Publieke Taak.

Uit recent onderzoek van Trendbox in opdracht van SIRE blijkt dat acht op de tien Nederlanders het geweld tegen hulpverleners meer dan zat is. Met de campagne 'Handen af van onze hulpverleners' geeft SIRE een teken van erkenning en respect aan onze hulpverleners. En wil SIRE dat mensen zich gesterkt voelen om op te komen tegen geweld tegen hulpverleners. (SIRE is een onafhankelijke stichting die zich ten doel stelt onderbelichte maatschappelijke onderwerpen publiekelijk bespreekbaar te maken en te agenderen bij burgers, opinieleiders en besluitvormers. SIRE is een initiatief vanuit de communicatiebranche. SIRE heeft geen banden met de overheid of andere organisaties.)

De Landelijke Stichting Tegen Zinloos Geweld zet zich sinds de oprichting in 1997 in om agressie en (zinloos) geweld terug te dringen. De stichting vindt dat geweld tegen publieke hulpverleners niet acceptabel is en wil jongeren aan het denken zetten over de oorzaken en gevolgen van geweld tegen hulpverleners en hen alternatieven bieden voor geweld.

De LSTZG is ervan overtuigd dat geweld (behalve zelfverdediging) altijd een bewuste keuze is en geen automatisme. Als geweld een keuze is, kies je ook automatisch voor de gevolgen: straf, iemand verwonden, schorsing, escalatie van geweld, verlies van vrienden etc. Wanneer men zich bewust zijn van de keuze voor geweld, kunnen ze ook gaan nadenken over mogelijke alternatieven in een agressieve situatie. Geweld is een proportionele noodmaatregel. Het is geen automatisme.

Dit lespakket bevat lesmateriaal over geweld tegen publieke dienstverleners en hoort bij de film Broeders!

Broeders!

Als op oudejaarsavond twee ambulancebroeders - de een allochtoon, de ander autochtoon - uitrukken na een gewelddadige overval op een winkel, komen ze in een onrustige buurt terecht. De spanning is om te snijden, het woord kutmarokkaan niet van de lucht. Maar dan wisselen de rollen van dader, slachtoffer en hulpverlener even snel als het vuurwerk de lucht in knalt.

De leerdoelen van dit pakket, inclusief film zijn:

- Jongeren informeren over geweld tegen publieke dienstverleners.
- Jongeren tot nadenken aanzetten over oorzaken en gevolgen van agressievormen en geweld tegen publieke dienstverleners.
- Jongeren denken na over mogelijkheden om met hun eigen agressie en die van anderen om te gaan om zo de veiligheid in hun eigen leefomgeving te vergroten.

En bevat de volgende onderdelen:

- achtergrondinformatie (§ 2)
- lesmateriaal (§ 3)
- meer informatie (§ 4)
- werkbladen

BROEDERS

2 Achtergrondinformatie

In deze paragraaf staat achtergrondinformatie over geweld tegen publieke dienstverleners. De informatie is primair bedoeld voor degene die de lessen geeft. Bij de kennisoverdracht aan leerlingen kan de theorie worden afgestemd op het niveau van de leerlingen.

2.1 Publieke dienstverleners

Werknemers met een publieke taak zijn bijvoorbeeld:

- politie- en brandweerpersoneel;
- ambulancepersoneel;
- medewerkers van gemeentelijke diensten;
- buschauffeurs en conducteurs;
- stadswachten;
- ziekenhuispersoneel.

2.2 Cijfers en feiten

Er zijn verschillende vormen van geweld:

- fysiek geweld: slaan en schoppen;
- verbaal geweld: schelden, dreigen, racistische/seksistische opmerkingen;
- psychisch geweld: pesten, digipesten, chantage;
- seksueel geweld: verkrachting, aanranding;
- wapengeweld;
- vandalisme.

Uit het onderzoek “Agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak (2011) dat in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is uitgevoerd blijkt dat:

- 59% van de onderzochte beroepsgroepen de afgelopen twaalf maanden één keer of vaker is geconfronteerd met ongewenst gedrag door externen. In de meeste gevallen ging het om verbaal geweld.
- Het percentage slachtoffers is de afgelopen jaren gedaald van 66 procent in 2007, via 65 procent in 2009 naar 59 procent in 2011. In reactie van beroepsgroepen op deze gemelde teruggang wordt wel genoemd dat het percentage is afgenomen, omdat werknemers niet systematisch geweldsincidenten melden. Ook is gezegd dat het aantal incidenten niet is gegroeid, maar wel vaker onverwachts plaatsvinden en vaker met excessief geweld lijken plaats te vinden.
- Agressie en geweld komen het meeste voor bij treinpersoneel (93%), in het gevangeniswezen.
- (92%) en bij gerechtsdeurwaarders (92%).
- 79% van het ambulancepersoneel in Nederland heeft het afgelopen jaar te maken gehad met agressie of geweld.

2.3 Mogelijke oorzaken

Er is nog niet veel onderzoek gedaan naar oorzaken voor geweld tegen publieke hulpverleners. Algemene oorzaken voor geweld zijn wel bekend:

1. Toegenomen assertiviteit: de Nederlandse burger is mondiger en zelfbewuster geworden. Daarnaast komen mensen op voor wat ze zien als hun recht. Dit kan leiden tot bijvoorbeeld verhitte discussies / verbaal geweld bij het krijgen van een bekeuring of agressie als mensen niet krijgen wat ze zien als een recht.
2. Drank / drugsgebruik: onder invloed van drank of drugsgebruik (of gecombineerd gebruik) vallen remmingen weg, en worden mensen sneller agressief.
3. Groepsdruk: jongeren kunnen zich laten beïnvloeden door leeftijdsgenoten om “stoer te doen” of omdat ze graag bij een groep willen horen. Ze doen dingen die ze alleen niet zouden doen of durven. Dit kan uitmonden in agressie en geweld tegen publieke hulpverleners.
4. Emoties: agressie/geweld tegen hulpverleners kan voortkomen uit emoties, zoals frustratie, angst of verdriet. In de film Broeders! is de zoon van de winkelier gewelddadig, uit angst om zijn vader of frustratie omdat de vader wel geholpen wordt en zijn vader niet.
5. Te weinig kennis van het werk van publieke hulpverleners: en soms komt agressie of geweld voort uit het feit dat mensen niet precies weten hoe publieke hulpverleners werken. Een voorbeeld: slachtoffers worden eerst gestabiliseerd en niet direct ingeladen in een ambulance. Bij meerdere slachtoffers moet een keuze gemaakt worden om te beginnen met de slachtoffers die het meest dringend hulp nodig hebben. De brandweer besluit een gebouw niet binnen te gaan omdat het daar te gevaarlijk is. Toeschouwers kennen de overwegingen niet; ze zien alleen dat er niet gehandeld wordt zoals ze verwachten. Gekoppeld aan de emotie van het moment, kan dit leiden tot agressie of geweld.

BROEDERS

2.4 Gevolgen van geweld tegen publieke hulpverleners

Agressie en geweld kunnen allerlei gevolgen hebben voor de werknemers die ermee zijn geconfronteerd:

- Lichamelijke gevolgen: geweld kan leiden tot lichamelijk letsel.
- Emotionele of psychische gevolgen: na geconfronteerd te zijn met agressie of geweld kunnen mensen zich gespannen voelen of gestrest, last hebben van nachtmerries, slapeloosheid of zich onveilig voelen. Mensen kunnen langdurig emotionele of psychische schade ondervinden.
Deze gevolgen kunnen ook familie en vrienden raken die te maken hebben met een emotioneel familielid of vriend.
- Gevolgen voor anderen: door agressief gedrag kunnen medewerkers met een publieke functie hun taak soms niet goed uitvoeren, waardoor de veiligheid van anderen in gevaar komt of zij niet de hulp krijgen die zij verdienen. Als b.v. een ambulancebroeder zijn werk niet goed kan doen, omdat hij agressief of gewelddadig wordt benaderd, dan kan dit consequenties hebben voor degene die in eerste instantie hulp nodig had.
- Vermijdingsgedrag: door geconfronteerd te zijn met agressie en geweld, kunnen werknemers de regels minder streng naleven om geweld te voorkomen. Een voorbeeld: een politieagent die bij het bonnen uitdelen agressief is benaderd, zal een volgende keer misschien minder snel een boete geven. Dit klinkt aantrekkelijk, maar voor de lange termijn zal dit consequenties hebben voor de veiligheid in Nederland.

Voor de dader zijn er ook gevolgen.

- Juridische gevolgen: Officieren van Justitie eisen tegen verdachten van publieke dienstverleners 2 keer zo hoge straf als in andere geweldzaken. Dat geldt ook voor geweld tegen omstanders die hebben ingegrepen. Verder kan er snelrecht of supersnelrecht worden toegepast. Bij snelrecht vindt de rechtszaak tegen de verdachte binnen 14 dagen plaats, bij supersnelrecht binnen 3 dagen.
Als je bij de officier van justitie terecht komt, maak je grote kans op een strafblad. Dat is een lijst van overtredingen en misdaden die je hebt begaan. Je krijgt een strafblad als je ouder bent dan 12 en er sprake is van een vrijheidsstraf, een voorwaardelijke straf of een opgelegde boete op grond van strafrecht van minimaal € 100,-.
Jongeren denken vaak dat een strafblad vervalt als ze 18 jaar worden. Dit is niet zo; een strafblad blijft de rest van je leven bestaan. Het kan hierdoor lastiger worden om een baan te vinden, als een werkgever een Verklaring omtrent het Gedrag vraagt.
- Emotionele gevolgen: daders van geweld kunnen hun hele leven lang last hebben van schaamte en schuldgevoelens. Ook zij kunnen last hebben van nachtmerries, angsten, etc. In het algemeen kunnen daders van geweldsincidenten ook bang zijn voor wraak, waardoor de dader zich constant onveilig voelt. Emotionele gevolgen kunnen jarenlang blijven bestaan.
Ook familie en vrienden kunnen emotionele gevolgen ondervinden van het gewelddadige of agressieve gedrag van hun familielid of vriend. Bij voorbeeld: ouders worden aangekeken op het gedrag van hun kind, vrienden zijn bang voor het agressieve gedrag of voelen zich schuldig als ze hebben toegekeken.
- Lichamelijke gevolgen: ook een dader kan lichamelijk letsel oplopen, bijvoorbeeld door zelfverdediging van het slachtoffer. Denk bijvoorbeeld aan degene die de winkelier aanviel in de film Broeders!

3 Beschrijving lessen

In deze paragraaf worden twee lessen beschreven van ca. 50 minuten. De eerste les gaat over soorten geweld en oorzaken van geweld aan de hand van het filmpje Broeders! De tweede les gaat over gevolgen van geweld en omgaan met agressie.

Bij de lessen wordt er vanuit gegaan dat het merendeel van de leerlingen zich niet agressief of gewelddadig zal gedragen ten opzichte van hulpverleners. Nadruk in de lessen ligt daarom niet op gedragsverandering, maar op bewustwording en meningsvorming.

Mochten er eigen ervaringen naar voren komen, dan kunnen deze vanzelfsprekend aan bod komen, mits er voldoende veiligheid in de groep is. Zonodig kan een leerling worden doorverwezen naar de mentor of vertrouwenspersoon op school of naar schoolmaatschappelijk werk.

BROEDERS

3.1 Les 1

Deze les bevat de volgende onderdelen:

- inleiding (10 minuten)
- film bekijken en discussie (15 minuten)
- werkblad 1 (15 minuten)
- plenaire bespreking en afronding (10 minuten)

Inleiding

Licht toe wat het doel is van de lessen en waar ze over gaan. Bespreek met de leerlingen:

- wat publieke dienstverleners (of hulpverleners) zijn;
- of ze voorbeelden (uit het nieuws) kunnen noemen van geweld en agressie tegen publieke dienstverleners;
- welke soorten geweld ze kennen;
- of ze kunnen bedenken waarom mensen gewelddadig of agressief zijn tegen publieke dienstverleners en vul aan met de eerder beschreven oorzaken:
 - toegenomen assertiviteit;
 - drank / drugsgebruik;
 - groepsdruk;
 - emoties;
 - te weinig kennis van het werk van de hulpverleners.

De toelichting op deze vragen vindt u in hoofdstuk 2.

Film *Broeders!* bekijken

Broeders!

Als op oudejaarsavond twee ambulancebroeders - de een allochtoon, de ander autochtoon - uitrukken na een gewelddadige overval op een winkel, komen ze in een onrustige buurt terecht. De spanning is om te snijden, het woord kutmarokkaan niet van de lucht. Maar dan wisselen de rollen van dader, slachtoffer en hulpverlener even snel als het vuurwerk de lucht in knalt.

De film duurt ca. 9 minuten. In de film komt expliciet geweld voor; dit kan heftige reacties oproepen.

Bespreek met de leerlingen wat ze van de film vonden, b.v. aan de hand van de volgende vragen:

- Een eerste reactie op de film: vonden ze het duidelijk, goed gespeeld, geloofwaardig?
- Wat vinden ze er van om geweld in een film te zien? Kijken ze wel vaker naar gewelddadige films?
- Wat vinden ze van de reacties van alle betrokkenen?

Werkblad 1

Verdeel de klas in groepjes en laat ze werkblad 1 invullen.

Bespreken werkblad 1

Situatie 1 gaat over de ambulancebroeder die in de winkel is. Hij wordt aangevallen door de zoon van de winkeleigenaar. Reden hiervoor is hij boos is op de ambulancebroeder niet zijn vader helpt, maar juist de dader. Een mogelijke verklaring voor het gedrag van de ambulancebroeder is dat de vader niet meer te helpen is en dat hij zich daarom concentreert op de andere gewonde. Mogelijk dat leerlingen vinden dat de dader niet geholpen hoeft te worden. Het had hem mogelijk geholpen als hij dat had uitgelegd aan de zoon van de winkelier. Bespreek met de leerlingen dat de ambulancebroeder een professional is die volgens vaste protocollen te werk gaat en weet wat hij doet. In noodsituaties is er helaas niet altijd tijd voor uitleg.

Situatie 2 gaat over de ambulancebroeder die de jongens tegenkomt, tegen wie hij eerder “kutmarokkanen” had gezegd. Dit getuigt niet van respect: van iemand met een publieke functie zou je mogen verwachten dat hij zich netjes gedraagt. Maar ook al word je uitgescholden, je hebt altijd een keuze hoe je reageert: met of zonder geweld/agressie. De jongens hadden ook weg kunnen lopen, zeggen dat ze niet zo aangesproken willen worden of een klacht kunnen indienen bij de ambulancedienst.

Bepreek tot slot met de leerlingen wat je kunt doen als je ziet dat iemand slachtoffer is van geweld:

- Pak je mobiele telefoon, ga naar een telefooncel of bel bij iemand aan en bel 112
- Haal versterking, met meerderen kun je de dader(s) misschien van het slachtoffer wegtrekken;
- Maak zoveel mogelijk herrie met zoveel mogelijk omstanders (roep ‘brand’);
- Met een mobiele telefoon kun je een foto/filmpje maken van de dader(s);
- Blijf bij het slachtoffer en kijk of je hem/haar meteen kunt helpen;
- Vertel de politie wat je hebt gezien of gehoord en geef een nauwkeurige beschrijving van de dader(s);
- Stel je beschikbaar als getuige.

Afsluiten

Vraag aan de leerlingen wat ze geleerd hebben. Een afrondende conclusie kan zijn dat geweld een keuze is (uitgezonderd zelfverdediging) en dat er altijd alternatieven zijn.

3.2 Les 2

In deze les komt aan de orde:

- Inleiding (5 minuten)
- Gevolgen van geweld (15 minuten)
- Omgaan met agressie
- Bespreking en afronding (25 minuten)

Inleiding

Vraag aan de leerlingen waar de film *Broeders!* ook weer over ging. Licht toe dat deze les gaat over gevolgen van geweld en omgaan met agressie.

Gevolgen van geweld

Verdeel de klas in groepjes. Laat elk groepje de gevolgen van het geweld voor één van de volgende personen bedenken:

- de ambulancebroeder in de winkel
- de twee Marokkaanse jongens
- de zoon van de winkelier

Nabespreken

Verdeel het bord in “slachtoffer” en “dader. Bespreek de gevolgen voor slachtoffer en dader aan de hand van de toelichting in hoofdstuk 2. Geef aan dat een dader soms ook een slachtoffer is of andersom. B.v. de zoon van de winkelier is eerst ook (indirect) slachtoffer: zijn vader is immers aangevallen en wordt dan dader.

Omgaan met agressie (werkblad 2)

De leerlingen vullen individueel of in tweetallen werkblad 2 in. Dit werkblad gaat over hun eigen agressie en hoe je kunt reageren op agressief gedrag van anderen in het dagelijks leven.

BROEDERS

Nabespreken

Bespreek met de leerlingen factoren waardoor ze agressief worden en manieren om rustig te blijven. Dit is heel individueel: voor de één werkt het goed om weg te lopen, een ander vindt het prettig om naar muziek te luisteren, te boksen of hard te lopen.

Bespreek met leerlingen manieren om iemand boos te maken (escalerend gedrag) en manieren om iemand rustig te krijgen (de-escalerend gedrag)

Escalerend gedrag (maakt de situatie erger)	De-escalerend gedrag (maakt de situatie minder erg)
1. Dreigen (pas maar op, want)2. Steeds harder gaan praten / schreeuwen3. Iemand voor gek zetten4. Boos kijken5. Diep en hard zuchten (en dat steeds maar weer)6. Als maar aan het woord zijn. Niet stoppen met praten7. Liegen8. Vloeken9. Anderen overal de schuld van geven10. Duwen of aan iemand trekken	1. Goede afspraken maken (als ik nu dit doe en jij dat...)2. Rustig en gewoon praten (niet harder dan je normaal doet)3. Zeggen dat je het begrijpt4. Anderen vriendelijk aankijken5. Anderen laten uitpraten6. De waarheid zeggen/eerlijk zijn7. Aardige dingen over en tegen anderen zeggen8. Anderen gelijk geven9. Ook naar je eigen gedrag kijken10. Aangeven wat je er van vindt. (Ik vindt dit lastig, moeilijk omdat...)

(Op basis van Ten Hoedt en Lingsma, 2005)

Als je 'aanvoelt' dat je uit je vel gaat springen, dan kun je het beste weglopen. Je neemt een 'time out'. Je kunt dan even afkoelen. Het probleem of conflict wat je had met iemand, is hiermee niet opgelost. Maar je kan wel een hoop ellende voorkomen.

Afronding

Bespreek met de leerlingen wat ze hebben geleerd. Laat hen de belangrijkste conclusies formuleren.

4 Meer informatie

Voor het maken van dit lespakket is gebruik gemaakt van informatie van de volgende websites:

- www.rijksoverheid.nl
- “Agressie en geweld tegen werknemers met een publieke taak”, onderzoek uitgevoerd door DSP-groep in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (2011)
- www.sire.nl
- <http://www.boeitmedat.nl>
- <http://www.hartvoorhulpverleners.nl>
- <http://mens-en-samenleving.infonu.nl>
- Spelen met conflicten, Ten Hoedt en Lingsma, 2005

Dit lespakket is een product van de Landelijke StichtingTegenZinloosGeweld (LSTZG).

De LSTZG, bekend van het lieveheersbeestje en is bekend als het symbool tegen zinloos geweld en agressie.

Wij zijn met een breed scala aan projecten aanwezig op scholen om de aandacht van jongeren te vestigen op zinloos geweld, agressie en pesten. Onze educatiematerialen zijn gericht op een preventieve aanpak. Zie ook: www.moed.nl.

WERKBLAD 1: Over de film broeders!

In de film *Broeders!* hebben de twee ambulancebroeders allebei te maken met geweld: de één in de winkel, de ander buiten bij de ambulance.

In de winkel

1. Wat gebeurt er met de ambulancebroeder die in de winkel is?

2. Waarom reageert de zoon van de winkeleigenaar met geweld?

3. Wat vind je er van dat hij zo reageert?

4. Waarom zou de ambulancebroeder eerst de aanvaller helpen?

5. Wat had de ambulancebroeder kunnen doen om het geweld te voorkomen?

BROEDERS

Vervolg WERKBLAD 1:

Bij de ambulance

6. Wat gebeurt er met de ambulancebroeder die buiten is?

7. Wat vind je er van dat hij “kutmarokkanen” zegt tegen de twee jongens?

8. Wat vind je van de reacties van de twee jongens als de ambulancebroeder de brancard gaat halen?

9. Wat hadden de jongens ook kunnen doen om te laten weten dat ze niet uitgescholden willen worden?

10. Wat zou jij kunnen doen als je ziet dat iemand agressief is tegen een ambulancebroeder?

WERKBLAD 2: Hoe ga je om met agressie?

Soms word je zo boos, dat je je eigen gedrag niet meer onder controle hebt.
Je weet niet meer zo goed wat je doet. En je doet dingen die je eigenlijk niet wilt.

Gedrag wat hier bij hoort is:

- schelden en vloeken;
- iets kapot maken;
- iemand duwen;
- met iets gooien.

Dit zijn voorbeelden van agressief gedrag. Als je agressief bent, dan houd je geen rekening met anderen.

1. Zó boos worden dat je gaat schelden, schreeuwen of vechten is niet handig. Waarom niet? Noem drie dingen.

1. -----
2. -----
3. -----

2. Je beste vriend of vriendin is verschrikkelijk boos. Je ziet dat hij of zij agressief wordt. Hoe kun je hem nog bozer maken? Schrijf 3 manieren op.

1. -----
2. -----
3. -----

En hoe kun je iemand die heel boos is, rustig krijgen?

1. -----
2. -----
3. -----

Vervolg WERKBLAD 2:

3. Jij bent ook vast wel eens zo boos dat je je controle verliest. Kun je een voorbeeld geven van een situatie waarin dit gebeurde? Hoe reageer je dan?

En wat helpt jou om rustig te worden?

4. Wat kunnen anderen doen om er voor te zorgen dat jij niet uit je vel springt? Noem drie dingen:

1. -----
2. -----
3. -----

www.moed.nl